Uudenmaan erillisratkaisu

Yleistä

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuusta sekä Helsingin kaupungin asemasta sote-uudistuksesta ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla ehdotetulla lailla (*jälj. Uusimaa-lailla*).

Uudenmaan maakunnan neljä hyvinvointialuetta perustettaisiin voimaanpanolaissa muiden hyvinvointialueiden tapaan. Niissä tapahtuviin aluemuutoksiin sovellettaisiin hyvinvointialue- ja maakuntajakolakia.

Uusimaa-lain mukaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla olisi ensisijainen järjestämisvastuu sotesta ja pelastustoimesta. Ensisijainen järjestämisvastuu tarkoittaisi, että niillä olisi järjestämisvastuu kaikista muista tehtävistä kuin HUS-yhtymälle lailla säädettävistä tehtävistä. Lisäksi niillä olisi rahoitusvastuu HUS-yhtýmän toiminnasta.

HUS-yhtymälle säädettäisiin lailla seuraavat tehtävät:
- terveydenhuoltolain nojalla HUS-yhtymälle keskitettävät palvelut ja muut näihin palveluihin rinnastuvat vastaavan kaltaista toistettavuutta, usean alan erityisosaamista tai kallista laitteistoa taikka muita merkittäviä investointeja edellyttävät erikoissairaanhoidon palvelut;
- yliopistollisen sairaalan toiminta sekä yliopistollisen sairaalan erikoissairaanhoidon opetuksen ja tutkimuksen järjestämisen edellyttämät palvelut;
- kiireellinen hoito pl. perusterveydenhuollon kiireellistä vastaanottotoimintaa
- ensihoitopalvelu;
- varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävät;
- ne erikoissairaanhoidon palvelut, joita edellä tarkoitettujen palvelujen järjestäminen edellyttää, jotta turvataan HUS-yhtymän erikoissairaanhoidon palvelujen riittävä määrällinen ja sisällöllinen kokonaisuus osaamisen, potilasturvallisuuden, palvelujen laadun sekä kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi.

Uudenmaan hyvinvointialueet voisivat lisäksi siirtää HUS-järjestämissopimuksessa tehtäviä HUS-yhtymälle.

HUS-järjestämissopimus

HUS-järjestämissopimus olisi sopimus, jossa sovitaan Uudenmaan sote-järjestäjien keskinäisestä työnjaosta, yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovittamisesta terveyspalveluiden järjestämiseksi

Laissa säädettäisiin sopimuksen yleisistä edellytyksistä. Sen on edistettävä terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, potilasturvallisuutta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta, ja kielellisiä oikeuksien toteutumista. Työnjaossa olisi varmistettava, että sopimuksen perusteella on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen. Sopimuksen olisi turvattava yhdenvertaisuus palvelujen saatavuudessa HUSissa.

Laissa säädettäisiin myös sopimuksen vähimmäissisällöstä. Lain mukaan olisi sovittava mm.
- yhteisistä toimenpiteistä perusterveydenhuollon vahvistamiseksi;
- palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien yhteisestä määrittelemisestä;
- lääketieteellisen ja hammaslääketieteellisen opetuksen ja tutkimuksen järjestämiseksi tarvittavasta yhteistyöstä sekä perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon tutkimus- ja koulutustoiminnan alueellisesta koordinoinnista;

- yhteisistä toimenpiteistä häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi sekä kokonaisturvallisuuden kannalta riittävän valmiuden ylläpitämiseksi.

Laissa säädettäisiin valtioneuvoston oikeudesta päättää sopimuksesta siltä osin, kuin osapuolet eivät pääse sopimukseen sopimuksen sisällöstä. Lisäksi valtioneuvosto voisi päättää sopimuksesta, jos HUS-järjestämissopimuksessa ei ole sovittu laissa säädetyistä tarkoitetuista asioista siten, että se turvaisi osapuolten lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden

HUS-yhtymä

HUS-yhtymä olisi hyvinvointiyhtymä ja se perustettaisiin Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin hyväksymällä perussopimuksella. HUSin hallinnon ja talouden hoitoon sekä talouden tarkastukseen sovellettaisiin hyvinvointialueesta ehdotettua lakia.

HUS-yhtymälle siirtyisi HUS-kuntayhtymän omaisuus ja henkilöstö. HUS-yhtymän toiminnan käynnistämisestä vastaisi tilapäinen HUS-työryhmä.

Helsingin kaupungin asema

Helsingin kaupunki vastaisi kuntana sote-palveluista ja pelastustoimen järjestämisestä eikä siellä järjestettäisi aluevaaleja. Helsingin kaupunginvaltuusto käyttäisi ylintä päätösvaltaa myös sotesta ja pelastustoimesta. Siten seuraavissa kuntavaaleissa (04/21) valittaisiin myös tulevat sote-päättäjät
Kun kunta- ja aluevaalit pidetään samanaikaisesti jatkossa, ei asiasta muodostu ongelmaa silloinkaan.

Helsingin kaupungilla olisi ensisijainen järjestämisvastuu sotesta lukuun ottamatta HUS-hyvinvointiyhtymälle säädettyjä lakisääteisiä tehtäviä ja sen HUSille siirtämiä tehtäviä.

Helsingin kaupunkiin sovellettaisiin sote-järjestämislakia ja soten tehtävälakeja samoin kuin muihin hyvinvointialueisiin ottaen kuitenkin huomioon HUSin lakisääteiset tehtävät

Helsingin kaupunki saisi rahoituksen hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain yleisten kriteerien perusteella valtiolta. Helsingin kaupunki ei voisi käyttää rahoitusta muiden kuin sote- ja pelastustoimen tehtävien rahoitukseen. Se voisi käyttää muuta rahoitustaan kuitenkin sote-tehtävien hoitamiseksi.

Helsingin kaupungin olisi eriytettävä sote ja pelastustoimen talous kaupungin muusta toiminnasta Sen olisi laadittava myös erillinen talousarvio- ja suunnitelma sekä erillistilinpäätös ja sitä koskisivat tältä osin tiukemmat alijäämän kattamista koskevat velvoitteet. Taloussuunnitelman mukaan talous tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään talousarviovuotta seuraavan toisen vuoden päättyessä. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Helsingin kaupunkiin sovellettaisiin hyvinvointialueiden arviointimenettelyn yleisiä kriteerejä, mutta arviointimenettely ei voisi johtaa liitoksiin tai tehtävän poisottamiseen Helsingin kaupungilta.

Koska toiminta perustuisi valtion rahoitukseen, valtiovaltiontalouden tarkastusvirastolla oikeus tarkastaa soten hallinnon ja talouden hoito.

Helsingin sote-tehtävien mukaiseen toimintaan sovellettaisiin lähtökohtaisesti kuntalain säännöksiä siltä osin, kuin Uusimaa-laissa ei asiasta säädettäisi toisin. Sen toimintaan sovellettaisiin kuitenkin hyvinvointialueesta ehdotettua lakia mm seuraavilta osin

- järjestämisvastuuta, palvelujen tuottamista, tuottamista koskevan vastuun toteuttamista ja sen valvontaa, ostopalvelurajoituksia koskevia säännöksiä,

- velvollisuutta asettaa kansalliskielilautakunnasta
- hyvinvointialueiden seurantaa ja laillisuusvalvontaa,
- investointisuunnitelmaa
- hyvinvointialueiden yhteistoimintaa ja hyvinvointialueen liikelaitosta koskevia säännöksiä,
- hyvinvointialueen toiminnan, talouden ja palvelutuotannon seurantaa ja tietojen tuottamista,
- häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista sekä
- oikaisuvaatimusta ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä.

Helsingin kaupungilla olisi toisin kuin muilla hyvinvointialueilla lainanotto-oikeus, jota ei voida rajoittaa, koska kyseessä on kunta ja sillä on oltava oikeus rahoittaa toimintaansa verorahoituksellaan (kunnallinen itsehallinto).